

Walter Bierens (links) en René Kottier bekijken bakstenen die bouwvakkers uit de gevel van het schoolgebouw hebben gehaald. De stenen zijn onbeschadigd en worden opnieuw gebruikt.

Tweede leven voor 6.300 bakstenen

Bakstenen die niet worden gemetseld, maar net als Legoblokjes worden gestapeld. Duurzaam, flexibel en een uitkomst voor het tekort aan vakmensen.

DOOR JULIA HENKEL

ENSCHEDDE

Metselen leren ze straks ook, de leerlingen van de nieuwe vakschool Het Diekman, onderdeel van het Stedelijk Lyceum. Gewoon op de ouderwetse manier, met troffel en mortel. Even buiten kijken hoe zo'n gemetselde muur eruit ziet, kan hier niet. De gevel van dit schoolgebouw bestaat uit ClickBrick-stenen, een systeem waarmee muren niet worden gemetseld, maar gestapeld. En, als het moet, net zo makkelijk weer uit elkaar worden gehaald.

Dat is precies wat op dit moment op het Diekmanterrein aan de J.J. van Deinselaan gebeurt. Medewerkers van bouwbedrijf Stokkers uit Boekelo breken een deel van de gevel af om ruimte te maken voor 28 nieuwe raamkozijnen. Die zijn nodig omdat op de bovenverdieping van het pand, die voorheen werd gebruikt als gymzaal, theorielokalen worden gemaakt. Het afbreken gaat niet met grof geweld, maar gebeurt steen voor steen. Ruim 18.000 bakstenen worden als het ware uit de muur geklikt. Hiervan wordt een deel hergebruikt bij het inpassen van de kozijnen. Zo'n 6.300 bakstenen worden overbodig. Ze gaan terug naar de leverancier, Daas Baksteen uit Zeddam. Die heeft er een nieuwe bestemming voor: de Enschedese stenen worden gebruikt voor de nieuwbouw van een opleidingscentrum in Doetinchem.

Hergebruik van bakstenen was in het verre verleden niet ongebruikelijk, al was het omdat er simpelweg geen geld was voor nieuwe stenen. Gemetselde muren voorzichtig afbreken en de stenen stuk voor stuk afbikken: dat zou in deze tijd een vermogen aan arbeidsloon kosten. Daarom gebeurt het nog maar mondjesmaat, bijvoorbeeld bij de renovatie van monumenten. Doorgaans worden stenen uit de sloop vermalen tot puin en hergebruikt in de wegebouw.

Daas Baksteen ontwikkelde het stapel-kliksysteem in 2003. Hergebruik was in die tijd niet het eerste doel, schetst projectleider Walter Bierens van Daas. "Het ging met name om de esthetiek. Als je op de gebruikelijke manier metselt, bestaat 20 procent van het geveloppervlak uit voeg. Door de stenen te stapelen, wordt het oppervlak 100 procent keramisch."

Een opdrachtgever bracht de steenfabriek zo'n tien jaar geleden op het spoor van duurzaamheid. "Hij vroeg of hij de gevel ook van ons kon leasen. Zover zijn we niet gegaan. Maar het kwartje viel toen wel. Sindsdien verkopen we onze stenen met terugnamegarantie."

ClickBrick bestaat uit bakstenen, vervaardigd uit klei. De steen wordt na het bakken precies op maat gezaagd en voorzien van een groef. In plaats van met metselmortel worden de stenen verbonden met roestvrijstalen clips. De gevel wordt bovendien met spouwankers bevestigd aan de constructiemuur.

De terugnamegarantie voor de stenen is tot nu vooral een publiciteitsstunt, erkent Bierens. "In de praktijk komt het nog bijna niet voor. Onze stenen zijn een keer eerder gedemonteerd en hergebruikt, toen een houtskeletbouwconstructie werd afgebroken en op een andere locatie herbouwd. Dit schoolgebouw in Enschede is in Nederland het tweede pand waar een muur wordt gedemonteerd die met dit systeem is opgetrokken."

Toch hebben flexibele systemen in de bouw de toekomst, verwacht Bierens. Dat denkt ook projectleider René Kottier van het Enschedese bureau bct architecten, dat de verbouwing van het schoolgebouw begeleidt. "In de toekomst zal dit veel vaker voorkomen. De gebruiksduur van panden wordt veel korter dan in het verleden, flexibiliteit steeds belangrijker. Neem dit schoolgebouw. Het pand is pas in 2009 opgeleverd en wordt nu, na zes jaar, al aangepast."

Vorgefabriceerde montagesystemen kunnen bovendien een ander probleem ondervangen: het enorme tekort aan vakmensen in de bouw. "Er worden nauwelijks nog jonge metselaars opgeleid", zegt directeur Gaby Stokkers van het gelijknamige Boekelose bouwbedrijf. "Dit soort nieuwe bouwsystemen kunnen op den duur uitkomst bieden. Je krijgt dan steeds meer monteurs, in plaats van metselaars. Overigens komen we ook dan nog vakmensen tekort."

Volgens Bierens is het vakmanschap van metselaar niet meer nodig voor het optrekken van een klikmuur. "Iedereen die een beetje handig is, moet dit kunnen." Kottier: "Het lijkt meer op Legoblokjes stapelen dan op metselen."